

RESSONS D'OCCITÀNIA

Butlletí del Casal Català de Tolosa de Llenguadoc n° 5 Desembre 2005

Casal Català

Tolosa de Llenguadoc

SUMARI

P. 1

Editorial.

P. 2 i P. 3

Entrevista a Montse Armengol.

P. 4

Ruralisme a Catalunya-Nord.

P. 5

El Marranisme per pensar millor la identitat.

P. 6 i P. 7

Entrevista a Joan Solà.

P. 8

Terra rodona... recull de contes.

P. 9

Notícies del Casal.

P. 10 i P. 11

Primeres impressions d'un primer viatge a Còrsega.

P. 12

Article aparegut a la Dépêche du Midi.

Editorial

Continuïtat

Aquests quatre mesos que s'han escolat des de la represa de les activitats regulars del Casal n'han marcat la continuïtat i consolidació. Els cursos de català han registrat un nou rècord d'inscripcions ja queenguany són 88 els inscrits (eren 85 l'any passat) dels quals 68 segueixen les classes al Casal on ha calgut crear un segon grup de principiants per atendre la demanda, 13 a Pinsaguel, poble agermanat amb Sant Vicenç de Torelló i 7 a Rieux-Volvestre, agermanat amb Guardiola de Fontrubí. D'altra banda els cursos de sardana que es fan cada diumenge al matí apleguen una trentena de persones i un cop al mes, el dissabte a la tarda, s'organitza una sessió de balls populars dels Països Catalans. En aquesta continuïtat cal esmentar-hi també el programa en català de Ràdio Occitània que patrocina el Casal, el qual continua acollint els cursos d'euskera el dimecres i els d'occità el divendres.

Com l'any passat vam celebrar amb una mica de retard l'onze de setembre després d'assistir a la presentació a Sant Orens de Gamevila del nou i més complet Diccionari català-occità i occità-català un dels autors del qual és el nostre consoci Patrici Pojada. Aquest diccionari, que es pot trobar o encarregar a les llibreries tolosanes més importants, té l'interès afegit per a una llengua com el català sotmesa a la influència imposada del castellà i del francès i per als catalanoparlants més interessats per la correcció del català que parlen, d'oferir un altre element comparatiu amb una llengua romànica que és originalment la més propera al català. Al mes d'octubre va tenir lloc el tradicional concert que el Casal organitza en el marc del festival Occitània a Sant Peire de las Cosinas en què Miquel Gil, cantant del País Valencià, va fer sentir amb força i talent l'originalitat de la seva obra en el panorama de la música catalana. Al mes de novembre es van presentar a la Calendreta, l'escola occitana del barri de Sant Subran, i al Centre Cultural Bretó unes danses populars catalanes i va haver-hi una trobada al nostre local amb els organitzadors de la Marató dels Mots organitzada cada any per l'ajuntament de Tolosa, en la qual participarà el Casal ja que la ciutat invitada aquest any és Barcelona. També vam tenir la visita del diari « La dépêche du Midi » com ho reflecteix la darrera pàgina d'aquest número del butlletí.

Entre els projectes per al 2006 i en l'espai que reservem cada any als escriptors, hi ha la vinguda de Lluís Anton Baulenas, premi Ramon Llull 2005, en la qual estem treballant esperant que es faci realitat com d'altres per als quals la Junta del Casal i tots els qui li donen un suport actiu no estalvien esforços.

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Secretaria de Cooperació Exterior

Butlletí del Casal Català de Tolosa de Llenguadoc

7 rue des Novarts - 31300 Toulouse Telèfon: 05.61.59.61.02 - Fax: 05.62.48.59.71

web: <http://casal.catala.free.fr> - E-mail: casal.catala@free.fr **Director:** Pere Gamisans **Consell de redacció:** Lúcia Saura, Pere Gamisans, Joan Parera **Col·laboradors:** Carme Badia i Puig, Eric Fraj, Lúcia Saura, Maria Alzina.

Assessorament Lingüístic: Maria Gamisans **Impressió:** Espace Repro Toulouse.

“S’ha de fer un procés al franquisme”

La periodista catalana ha vingut a Tolosa convidada per l'associació Iris.

Montse Armengou (Barcelona, 1963), reportera de TV3, ha presentat a Tolosa en els últims mesos dos documentals seus sobre aspectes poc coneguts de la repressió franquista i la memòria col·lectiva dels espanyols. Fem l'entrevista l'endemà de la projecció de *Les fosses de Franco al cinema Utopia de Tournefeuille*, el 25 de març, en un acte multitudinari organitzat per l'associació Iris.

Com has viscut la projecció de *Les fosses... a Tolosa*?

Sorpresa, agraïda i emocionada. L'acolliment que tinc aquí em segueix impressionant. A Espanya el tema de la memòria costa molt. Hem de continuar travessant la frontera per trobar comprensió!

Com expliques aquesta comprensió?

Probablement perquè França també està revisant el seu passat respecte com va tractar els espanyols refugiats. A més, a Tolosa molts espectadors provenen de famílies que van haver de passar el drama de l'emigració política. Però també ve molta gent que no hi té cap relació familiar, i en aquest sentit França és una mostra del que passa a Europa.

Què passa a Europa?

Europa també va caure en el parany de creure que la dictadura va ser molt dura els primers anys, però després ja no tant. I quan s'allibera Europa del feixisme s'obliden d'Espanya perquè

convé el rol anticomunista del franquisme. Els va anar tan bé tenir un Franco! Crec que ara Europa està entenent què va passar realment a Espanya.

Què és per tu fer periodisme?

Si aquesta professió té cap compromís ètic i militant és donar veu als qui no la tenen. En el cas del franquisme els que no tenen veu són els que van estar silenciats físicament (a molts els van matar) o per la llarga dictadura i, cosa que és més greu, silenciats durant la democràcia. Com diu un entrevistat meu, “la democràcia no ha fet la seva feina de democràcia”.

És a dir?

No s'ha restaurat el paper de les víctimes! I fins que això no es faci tampoc podran sortir aspectes foscos de la República, que també va cometre abusos, tot i que amb unes diferències qualitatives i quantitatives respecte als franquistes enormes. Doncs bé, el dia que això es normalitzi em semblarà genial fer un documental sobre les txeques o la repressió de l'anomenat terror revolucionari o rojo d'aquells primers dies, en què per una simple denúncia, perquè una persona portava corbata o barret ja se la qualificava de burgès i l'afusellaven en una cantonada. Això també ha d'emergir, però és que ja ha emergit: hem tingut 40 anys per parlar-ne!

I per compensar-ho als periodistes us toca fer de “bombers”, com dius tu.

És que jo no hauria d'estar tan ficada en aquests aspectes de la història si ja haguessin estat investigats i haguessin emergit. Però he fet un vot de castedat, i he dit: jo de moment em vull centrar en aquests temes perquè el temps corre molt de pressa i aviat els testimonis directes, ja no els tindrem.

Queden moltes llacunes, de la guerra i el franquisme?

Hi ha molts temes que no han emergit com haurien d'emergir.

Per exemple?

La repressió a Màlaga va ser terrible, era “Málaga la roja”, i durant la fugida per la carretera fins a Alacant, que encara era republicana, fan un bombardeig i maten 7.000 persones. Això se sap, però no ha emergit prou:

crec que se n'ha de fer una història. Moltes vegades els periodistes no descobrim res de nou: recomposem el puzzle i donem una altra mirada als fets. I quan les víctimes es veuen posades dins del reportatge entenen què passava. Molts creien que allò que havia passat al seu poble era perquè havien tingut molt mala sort. I a sobre de tot el patiment, de la repressió i el silenci han hagut de carregar amb un sentiment de culpabilitat, de dir: “Si el pare no s'hagués posat en política...”

El vostre treball serveix per passar de l'anècdota a la història.

Exacte. Aquestes persones quan s'han vist contextualitzades han dit: “Però si no era una cosa anecdòtica del meu poble: era una política d'extermini i de repressió!”. I això per mi és una gran satisfacció.

Documentals teus com *Les fosses... o Els nens perduts del franquisme*, reconeguts internacionalment, tenen el mèrit afegit de sortir d'una televisió petita: la catalana.

Anem a festivals on el llistó està molt amunt i fem un paper correcte. Però no deixem de ser una televisió regional en el pitjor sentit de la paraula. I per molt que dins de l'Estat espanyol siguem una televisió de referència estem jugant a fer de BBC amb una sabata i una espadanya.

I amb un èxit extraordinari!

Sí, però no es pot continuar així, amb voluntarisme: has de tenir un equip, uns recursos. El Govern català s'hauria de comprometre a donar una dotació específica per als documentals d'investigació històrica.

No hi ha, ja, una política per promoure aquests tipus de documentals?

Al contrari: jo fa un any que tinc aturats els temes d'investigació històrica. Perquè hem de distingir: TV3 ha fet producció històrica (la sèrie *Històries de Catalunya*, per exemple), però no investigació històrica, és a dir, recerques que es plantegin aportar elements nous a la col·lectivitat per comprendre, en un sentit cívic, la nostra pròpia història. El que hi ha hagut és algunes persones que hi hem treballat, com la Dolors Genovès, la Montserrat Besses, el Llibert Ferri, jo mateixa, i

hem anat fent aquests temes amb moltíssimes dificultats. Això s'ha de saber.

Aquest interès pel període franquista et ve per família?

Jo em pensava que pertanyia a la típica família anodina que havia passat el franquisme treballant, no ficant-se en res... Però a cada documental m'ha trucat la meua mare, i he sabut que he tingut familiars en camps de concentració franquistes, que el meu avi escoltava La Pirenaica, que un parent de la meua àvia materna va desaparèixer en un camp de concentració alemany... És ara que he anat sabent coses de la meua pròpia família, i això també diu molt del silenci, aquest silenci amb què ens van voler protegir.

Precisament a Catalunya és on dius que has detectat més por a l'hora de parlar sobre les fosses.

Catalunya és atípica en aquest tema. Sobretot al sud i al nord d'Espanya, com que l'entrada de les tropes franquistes es produeix de seguida de la guerra, hi ha moltíssima matança de civils. A Catalunya, com que és un dels últims llocs on es perd la República, és diferent. Estem ja en una fase del terror "legal" en què es mata la gent després d'un consell de guerra que evidentment no té cap mena de garantia legal, però almenys en queda un certificat de defunció amb els eufemismes que vulguis (deien "hemorràgia interna" i els havien afusellat). Al 38 el front s'estanca al Pallars, hi ha un intent de les tropes franquistes de controlar les hidroelèctriques, les carreteres, etc. i es reproduïen els mateixos esquemes d'Andalusia, Extremadura, Lleó i Astúries: es tornen a fer grans matances de civils. I allà, al Pallars Sobirà, és on he trobat més por a parlar.

Per què?

Perquè geogràficament són estructures molt tancades, de muntanya, on el caciquisme ha tingut una presència molt important i on encara ara litigis vinculats a interessos econòmics (ampliar unes pistes d'esquí, per exemple) se solucionen amb la violència. També hi ha un fet que a altres llocs d'Espanya no passa, i és que els descendents de les víctimes i dels victimaris comparteixen interessos econòmics, i fins i tot s'han aixoplugat sota un mateix partit polític, que molt sovint ha estat Convergència.

De què ens ha de servir mirar enrere?
No podem avançar en la nostra història

si no entenem què ens ha passat. Perquè si no, com diu el tòpic, la podem repetir. Un exemple: amb l'atemptat de l'11 de març, davant l'enemic del terrorisme islàmic, hi ha una manipulació en l'autoria dels fets que és exactament el mateix que va passar amb la matança de Badajoz durant la guerra. Aquest és el sentit de mirar enrere: si no ens ha de servir per actuar sobre el present, no serveix de res, perquè només és una mirada nostàlgica, sentimental, reparadora.

Quina mirada et mereix la Transició democràtica?

Una de les raons per les quals la democràcia és tan desmemoriada és per les renúncies que es van fer en la Transició. Quan mor Franco l'esquerra està profundament tocada, dividida i malmesa, producte de la llarga dictadura de 40 anys. I té poca força per negociar el que llavors s'anomenava "la ruptura". Per tant es va fer la transició que es va poder.

Però considerada exemplar.

El que no té explicació és que 30 anys després no puguem aportar nous matisos a la Transició. No és qüestió de criticar el que es va fer, però és que ara segurament no ens val el mateix que ens va valdre el 1975. No es tracta de reobrir ferides: és que la democràcia és un procés dinàmic! Fins i tot països que no han tingut força per jutjar els principals encausats de les dictadures, han tingut comissions de la veritat per, almenys, posar en evidència tot el que va passar. És el que deia ahir un senyor aragonès: de què serveix, destapar les fosses i treure'n uns ossos podrits? El que fem és recuperar la dignitat. I el que s'ha de fer és un procés al franquisme, encara que sigui simbòlic.

Com es podria fer?

La comissió de la veritat de Sudàfrica, per exemple, que és una de les més modèliques, ara als principals acusats d'apartheid, de crims contra la població negra, els diu: "A tu et toca presó tants anys, però canviarem la teua condemna pel teu testimoni, perquè ens sembla més important que quedi el testimoni del que va passar per a les generacions futures que no pas que et podreixis trenta anys a la presó". Aquesta és la funció de les comissions de la veritat! I a més permet una catarsi tremenda entre víctimes i botxins.

A Espanya hi haurà mai una comissió de la veritat?

Armengou treballa per al programa 30 minuts de Televisió de Catalunya.

Hi ha gent que la demana, però jo crec que no es farà. El canvi polític d'esquerres fa que tant a Catalunya com a Espanya hi hagi més sensibilitat. Però malgrat tot és vergonyós que, com ha passat ara a Madrid, es tregui una estàtua de Franco a les dues de la matinada: aquesta estàtua s'ha de treure a ple dia i ha de simbolitzar una nova etapa, la fi d'aquesta exhibició de monuments feixistes pels carrers. No només no hi ha aquest acte solemne sinó que a més es fa amb nocturnitat i traïdoria: no fos cas que aquests quatre fatxes se'ns empenyïn. El problema és que aquests "quatre fatxes" no són quatre fatxes residuals: estan infiltrats en les esferes de poder.

Pel maig tornaràs a Tolosa per presentar El comboi dels 927. Parla'ns-en.

És un documental que jo reivindico molt i sobretot aquest any, en què es commemora el 60è aniversari de l'alliberament dels camps nazis. Tothom parla de l'Holocaust jueu en què moren 6 milions de persones, però no ens hem d'oblidar dels altres 4 milions que van morir, i que pertanyien a altres col·lectius: gitanos, homosexuals, republicans, comunistes, deficients, etc. La història de El comboi dels 927 és la història del primer tren a l'Europa Occidental que porta refugiats a un camp de concentració: és el primer transport massiu de refugiats civils, de gent que encara no s'havia compromès ni amb la Resistència ni res. És un tren que surt d'Angulema i va fins a Mathausen.

Carme Badia i Puig

La reportera als jardins del cinema Utopia de Tournefeuille.

Ruralisme a Catalunya-nord

Els paisatges, la fauna, les efemèrides de l'any, els oficis del Vallespir de començaments del segle XX són els personatges principals de «L'ocell de les cireres», recull de poesies d'Edmund Brazès (1893-1980), publicades en el volum de les «Obres completes» per les Edicions nord-catalanes del Trabucaire en 2003. Aquesta poesia recorda pels seus temes i el seu to la d'en Josep Sebastià Pons (1886-1962), una mica més gran que ell, que en Brazès admirava i que va conèixer uns anys abans una trajectòria vital molt semblant: tots dos van fer els seus estudis a la Institució Sant Lluís de Gonzaga de Perpinyà on hi devien tenir gairebé els mateixos professors i foren mobilitzats per l'exèrcit francès el 1914 en esclatar la guerra si bé en Brazès, que feia de baiarder, hi tutejà la mort en molts instants mentre en Pons fou fet presoner des de l'inici i passà els quatre anys a Curlàndia (Letònia). Els uneix a tots dos també l'apreci que sentien pels «Contes vallespirencs» de Mossèn Esteve Caseponce (1850-1932), versió afrancesada del cognom Casaponça, l'avi del qual era de Castellfollit de la Roca i que com en Brazès, era ceretenc i va fer una adaptació (1928-1932) en vers de les faules de La Fontaine, unànimement valorada pels nostres autors. Pel que fa a la prosa, en el recull «Històries de veïnat», la ruralitat afir-

ma el seu protagonisme tant a través de les tradicions socials vallespirenques i els personatges que l'encarnen globalment o singular com mitjançant els contes o històries que s'hi expliquen i expliciten l'anhel nostàlgic d'en Brazès de transmetre un patrimoni cultural i lingüístic que, com ell observa amb impotència, es va perdent tant pels efectes de l'emigració rural com de l'os-tracisme a què sotmet el català l'Estat francès i la seva escola i que, per dir-ho amb el record d'un vers al·lusiú de Pons, fa del so de la tenora quelcom d'incomprensible no solament per als cada cop més nombrosos forasters sinó fins i tot per als indígenes. «La neu i altres collites de muntanya» és sobretot una obreta dramàtica en quinze escenes on s'expressa la melangia de la saba del terrer feta de natura, de tipus humans, del món meravellós de les fades locals, de saviesa ancestral, amanit tot de poesia i humor i amb intriga senzilla de final feliç. El volum es clou amb una evocació en francès de la vida i l'obra d' Esteve Caseponce en què l'autor destaca les dots de contaire i d'escriptor, transmissor del català popular, del sacerdot. És precedit d'uns apunts autobiogràfics, «Els tres ocells», en què en Brazès, fill de barbers i barber ell mateix a la seva vila nadiua per respectar la tradició i els desigs paternes, ens du al París d'abans de la guerra on feia el seu

Porta de França de la vila de Ceret.

aprenentatge professional i on resseguia els esdeveniments protagonitzats pels seus compatriotes catalans o els ceretencs adoptius com Deodat de Severac de qui ens descriu l'estrena d'Heliogàbal a l'abril del 1911. Tanmateix l'essencial d'aquests apunts és la descripció de la seva experiència de la guerra del 1914 en què fou present en escenaris importants com Verdun a la «Cota 304» i al «Córrec de les tres banyes». Si bé la composició és descosida i feta de flaixos massa inconnexos i l'estil no té l'agilitat de les obres vallespirenques i peca de gal·licismes, deguts probablement a la seva redacció més tardana i al seu origen en notes breus redactades en francès en la primera part, la lectura no deixa de tenir el seu interès pel testimoni viscut d'un català que es va poder escapar d'aquell infern on en moriren tants d'altres, els del nord, obligats, i un nombre prou important del sud, vinguts voluntàriament.

Maria Alzina

LA VEU DELS PAÏSOS CATALANS

Ràdio Occitània

98,3 Mhz

60 rue d'Assalit

31500 Toulouse

05.61.80.40.40

Emissió diària en català, patrocinada pel Casal Català. Tots els dies de les 16 a les 17 hores Ràdio Occitània, dins la dinàmica actual, recorda a tots els socis del Casal Català, que tots els dies de la setmana, de les 23 a les 2 hores del vespre, emet el programa d'informació de CATALUNYA RÀDIO, en la seva integritat, mercès al relleu que es fa automàticament per mitjà del satèl·lit.

El marranisme per pensar millor la identitat

Baruch de Spinoza

Els Marrans sorgiren a la fi del segle XV, a la Península Ibèrica, després dels decrets d'expulsió o de conversió forçada dels jueus dels regnes pels reis catòlics. El mot *marrano* («porc» en castellà) designà a partir de 1492 tots els jueus convertits al catolicisme que hom acusava de judaïtzar en secret. De bon començament doncs, el marrà està caracteritzat alhora per la doble pertinença i l'exili (per escapar de les persecucions, molts d'ells fugen cap a Àfrica del Nord, cap a certs països de l'Imperi Otomà o de l'Europa del nord).

El marrà és aquest fenomen històric sobre el qual ens recolzem, per plantejar i pensar millor la qüestió de la identitat. Passem així del marranisme real a l'ensenyament que en podem treure, i al concepte de marranisme:

-D'antuvi, el marrà és un porc, és impur: no té identitat pura; pertany a la religió manifestada, aquella a la qual s'ha convertit i els signes exteriors de la qual exhibeix, i alhora, continua pertanyent a aquell judaisme secret i domèstic que segueix practicant. Aquesta idea d'impuresa ens sembla molt important en un temps en què alguns, explícitament o implícitament,

plena consciència o sense, encara van cercant una «puresa» identitària del tot mítica. El marrà ve a recordar-nos de manera emblemàtica el que és realment qualsevol identitat humana: el contrari d'una puresa. Cal doncs reivindicar la impuresa de les identitats com la de les nacions, no pas en nom del que hauria de ser sinó *del que és*, en la sincronia com en la diacronia, i que convé de no oblidar ni amagar, en contra de la creença en una puresa identitària il·lusòria, l'actualitat i la història de la qual ens ensenyen abastament els estralls assassins.

-Mitjançant aquesta dualitat obligada, el marrà inventa sense saber-ho una «ètica trans o post-comunitària» (1), la que s'expressarà en grau superlatiu en l'obra de Spinoza, aquest marrà que, bo i conservant el bo i millor de la seva cultura d'origen, tan crític i rigorós es mostra amb les seves arrels com amb la seva nova «pertenença». De fet, el marrà ja no pertany a la comunitat original i mai no pertany del tot a la comunitat que l'acull. Hi fa estada sense dir «no» però sense identificar-se a la cultura dominant. D'aquesta manera contradiu alhora l'integrisme comunitari i la credibilitat de la seva pròpia assimilació; negant-se a fer seva una identitat

«clarament» definida, incapaç de confondre's amb un territori determinat, és contradictori i està corferit però assumeix aquesta incomoditat, aquesta singularitat precària, aquesta distorsió. No tracta d'arrelar-se, viu als marges de la identitat, i simbolitza així per a nosaltres la condició humana: el record dels altres llocs, l'exili interior permanent, la fugida fecunda.

A través de la història d'un marrà metafòric, Josep Fraj, voldríem doncs – en aquests temps de comunitarisme i d'exacerbacions identitàries de tota mena – aportar modestament el nostre òbol a la indispensable reflexió sobre «la identitat»: aquesta no s'ha de considerar com l'encast en un lloc clos, com l'aferrament crispant a una herència sinó – en i per la superació del lloc i de l'herència – com la invenció d'un trajecte, d'una aventura, i d'una ambigüitat.

(1) L'expressió és de Claude Corman en un article de la revista «Le passant ordinaire» de febrer-març 1999, p. 15, article del qual són molt deutors els nostres propis escrits.

Eric Fraj

CURSOS DE LLENGUA CATALANA

A partir de la primera setmana del mes d'octubre

Els cursos tenen lloc al **Casal Català**

7 rue des Novarts

31300 Tolosa de Llenguadoc

☎ 05.61.59.61.02

Dimarts	18h00 - 19h30	(avançat)
Dimecres	17h00 - 18h30	(perfeccionament)
Dimecres	18h30 - 20h00	(mitjà)
Dijous	17h00 - 18h30	(iniciació)
Dijous	18h30 - 20h00	(iniciació)

CURSOS DE SARDANES

Els cursos d'iniciació a la sardana tenen lloc, de finals de setembre fins a mitjans de juny al :

Centre Léo-Lagrange

54 rue des Sept Troubadours

31000 Tolosa de Llenguadoc

Tots els diumenges de les 10h30 a les 12h30

A **Tournefeuille** cada dos dimarts a les 20h30

Joan Solà, doctorand en robòtica a Tolosa

“Vivint a Tolosa m’he radicalitzat molt com a català”

Joan Solà i Ortega (Barcelona, 1969) és enginyer de Telecomunicacions i fa tres anys que viu a Tolosa, on prepara el doctorat en robòtica. L’any que ve acaba, i té la intenció de tornar a Catalunya.

Carne Badia

Solà treballa dins el camp de la visió artificial.

Per què has vingut a Tolosa a fer el doctorat?

Després de la carrera vaig treballar i viatjar, i un bon dia vaig decidir fer el doctorat. No tenia ganes de fer-lo a Barcelona, perquè era tornar als mateixos edificis, amb la mateixa gent, i a més no tenia beca. Vaig pensar que a l’estranger sempre hi ha més oportunitats, i vaig triar Tolosa.

Amb beca?

No: em va tocar trobar finançament. La tàctica va ser fer un DEA (Diploma d’Estudis Avançats), que és molt barat. El curs és mig any de teoria, que em va servir per refrescar la carrera, que feia vuit anys que havia acabat, i mig any de pràctiques. Això em permetria conèixer equips de recerca i que ells em coneguessin a mi. I va ser la jugada mestra. Perquè acabada l’estada a l’escola d’aeronàutica Ensica em van proposar de quedar-m’hi.

I t’hi vas quedar?

No, perquè no em va agradar. Hi havia molts militars pel mig i el projecte era fer un petit avionet sense pilot que jo el veia com un avió espia, i no m’acabava de convèncer.

Per raons morals?

Sí, diguem-ho així. Al mateix temps vaig pressionar un laboratori de robòtica del CNRS. No vaig entrar a l’equip que

volia, però em va agafar un professor castellà que tenia un projecte finançat. O sigui que faig el doctorat amb contracte.

Quin és aquest projecte?

Dintre de la visió artificial, és a dir, com fer que una màquina entengui una imatge o una seqüència de vídeo, el projecte era construir una capsula amb tres càmeres: dues de normals, càmeres de vídeo digitals, i la tercera càmera, d’infraroig (vol dir que la imatge respon a la temperatura dels objectes, i no al color o a la llum). I amb això es tractava de construir l’escena en tres dimensions més l’efecte tèrmic.

Amb quina utilitat?

El nostre projecte és un projecte de recerca per a la recerca. L’objectiu és que aquest equipament, que no existeix, ajudi altres recerques que el poden necessitar. O sigui que no té una aplicació immediata, no pots dir “serveix per a tal cosa”.

En què és innovador el vostre aparell?

Si només tens una càmera el que tens és una foto: una foto és plana. Amb dues càmeres, com si fossin els dos ulls d’una persona, pots tenir una foto amb volum, però la màquina ha de fer molts càlculs i tarda massa. Si tens una

seqüència de vídeo, que necessites 50 imatges per segon, la màquina no té temps, 50 vegades per segon, de fer aquest càlcul. Per això es tractava de fer un xip, un circuit integrat, només dedicat a això, que fos capaç de processar cent imatges per segon, i treure’n, en el moment mateix que filmes, una imatge en tres dimensions. Doncs nosaltres aquesta feina la fem en una capsula i la donem feta.

Però encara hi esteu treballant, no?

Sí, i ja ho veurem quan acabarem i on arribem. La recerca és això: tu busques, ara, trobar ja és una altra cosa!

Però si tu l’any que ve acabes el doctorat has d’haver trobat coses, no?

Sí, però no precisament aquelles coses que fa tres anys vam dir que trobaríem.

Per què fas robòtica?

Jo no faig robòtica per fer un robot que faci tal cosa, sinó perquè trobo que té un cantó apassionant. La gent m’ho demana: quan faràs un robot que renti plats? Doncs jo no el faré mai, perquè ho trobo una burrada!

Per què la robòtica té un cantó apassionant?

Per exemple, la meua primera idea era: hi ha projectes al·lucinants, com anar-

se'n a Mart. Ho trobo apassionant, independentment de si serveix d'alguna cosa o no, de si val una milionada o no. I és per això que jo vaig dir: m'hi fico de cap. No hi he arribat, però si em vaig ficar en robòtica va ser per fer el robot que s'enviarà a Mart.

Tenim por dels robots?

Com de tot el que desconeixem. Hi ha gent que diu: ja en tenim prou, perquè un dia a la feina tot seran robots. Això és gent que no s'ha fixat bé com van les coses.

Com van les coses?

Com més màquines hi ha més es treballa. Produeixes molt més i has de canviar de feina, això sí. Jo quan treballava en una copisteria, hi va haver el debat de si compràvem una superfotocopiadora que ja ho feia tot: li posaves el disquet i sortien els llibres a grapats. Al final la vam comprar i teníem més feina que abans. La màquina no et pren feina: te'n posa!

Tolosa no sembla una ciutat pionera en robòtica.

Sí que ho és. El LAAS (Laboratori d'Anàlisi i Arquitectura de Sistemes) és un centre de referència en robòtica. De fet no és estrictament de robòtica, però el grup de recerca més gran que té és de robòtica.

Ets l'únic català, allà?

De catalans en som uns quants, ara, i a més l'antic cap de robòtica, Georges Giralt, també és català.

A Catalunya no podríeu fer el que feu aquí?

El panorama científic no té res a veure. El teixit de recerca i industrial francès és molt més actiu que el català. Per tradició i per voluntat, és a dir, per diners. Vol dir que les empreses són capaces de pagar una beca de doctorat a una persona que es passarà el 60% del temps, i durant quatre anys, amb aquest doctorat. I amb uns resultats que amb mentalitat catalana són pobres, però amb mentalitat francesa són prometedors, perquè permeten a l'empresa mantenir-se capdavantera.

Com se sent un científic aquí?

Aquí notes que hi ha camp per recórrer: notes que hi ha una xarxa científica, una forma de fer les coses, de respectar la persona que fa recerca (a mi ningú m'ha dit què haig de fer). Això i veure que hi ha empreses que t'estan esperant, i no ho dic per mi. Entre universitat, laboratoris de recerca i empresa hi ha molta més

comunicació. Aquí et pots imaginar trobant una feina apassionant. No interessant: apassionant!

Ja.

A Barcelona no m'ho puc imaginar. La indústria aeronàutica no existeix. És més apassionant volar que anar amb tren, però a casa nostra la indústria ferroviària tampoc existeix. Fer rentadores? És que fer rentadores no és apassionant! El que és apassionant és volar!

De totes maneres l'experiència aquí serà un trampolí per desenvolupar-te a Catalunya, no?

Confio que sigui així, però de fet confio més en mi que en Catalunya. És a dir, confio més en el fet que si hi poso la banya acabaré trobant una cosa que em satisfaci que no pas que allà hi hagi facilitats perquè això sigui així. Si volgués continuar la meua carrera aquí ho tindria més fàcil.

Però no et quedaràs.

No: no em ve de gust. Tinc ganes de tornar.

Com viu un català a Tolosa?

La gent no coneix el fet català, i el que fa d'entrada és criticar i atacar, pressuposant que nosaltres ens equivoquem. I a còpia de sobreposar-te, reflexiones i agafes més arguments, i la teua posició, que potser a Catalunya era més ambigua, aquí l'has de definir, i només et pots definir cap al teu cantó. M'estic radicalitzant molt! Cada cop que surto i estic amb gent acabo parlant d'això. Cansa una mica, i en part per això tinc ganes de tornar.

Em sembla que això ens passa a tots.

No: al català que no té cap problema a dir que és espanyol això no li passa. I d'aquests n'hi ha més que no pas dels altres. Jo normalment dic que sóc de Barcelona, i si pregunten més, que sóc català. Llavors hi ha una rialleta: fins i tot el més comprensiu ho veu com un acudit, no com a realitat. I llavors et presenten com "el català". Ostres, jo vull ser un català normal! I és això: estant tres anys en aquest ambient quasi acabes agafant les armes...

Armes verbals.

Sí, armes verbals. Jo em plantejo de ficar-me en política i tot!

La sort de pertànyer a un país petit és que ens fa més sensibles.

Jo ho veig així: com que no tenim Estat, cadascú ha de defensar allò que som. El qui té un Estat, l'Estat se n'encarrega.

Llavors l'individu no s'adona de la importància que té, per exemple, que les etiquetes siguin en la llengua que toca. Per això només el que ho ha de defensar de la seva pròpia carn sap la dificultat de defensar-ho, l'energia que fa falta per defensar-ho. És l'energia que posa un Estat, amb totes les institucions i lleis.

Nosaltres estem més deseparats.

És que veus que hi ha dos bàndols: els que ens ha tocat perdre i tenim tota aquesta reflexió darrere, aquest patiment que ens hi fa donar voltes, i els altres, els que no s'ho han plantejat gaire, els que ho tenen tot solucionat i inclús es permeten el luxe de dir que això nostre són bajanades. Com podem discutir els uns amb els altres?

Escolta, amb quina experiència vital deixaràs Tolosa?

Molts dels amics que he fet aquí són catalans i la meua experiència més forta aquí és el doctorat. Aquí treballa, i els caps de setmana me'n vaig a la muntanya, o sigui que he aprofitat poc la vida tolosenca.

El científic tornarà a Barcelona l'any que ve.

Els teus amics a Tolosa són catalans?

No és que els hagi buscats, ni que siguin catalanistes, però és amb els que rius, amb els que estàs plenament bé.

Amb els francesos no?

Amb els companys francesos arriba a un punt que la relació s'estanca, com si hi hagués un sostre. Un sostre que per mi no és suficient per generar un clima de confiança que et permeti estar bé. Tenen una altra forma de relacionar-se. Fins i tot entre ells veus que van a sopar i tenen unes normes d'educació que jo trobo encarcarades, que a mi no em fan divertir: no ho trobo divertit. Falta travessar un punt que és a partir de llavors que t'ho passes bé. També trobo que aquí a la gent li falta espontaneïtat, i potser és perquè tenen un model que ve d'una altra banda, del nord.

Carme Badia i Puig

Recull de contes.

Joaquim Saura i Corominas, va néixer a Barcelona el 1936. Estudià a Barcelona, Tolosa de Llenguadoc i París on fou doctorat en Història de l'Art i Urbanisme. Professionalment, es dedicà a l'ensenyament a la Universitat d'Arquitectura de Montpeller, assumint la responsabilitat del departament "Erasmus": Montpeller, Barcelona, Sevilla i Madrid.

L'any 1995, publicà un primer llibre: "Espai Dominat" Escenografia de la Ciutat i el 1997, un segon llibre: "Arquitectures i Poder". Té en preparació dos manuscrits: 1) Arquitectura Fantàstica - 2) Picasso i les senyoretas d'Avinyó.

Fa uns deu anys, en Joaquim Saura i Corominas, es traslladà a Ginebra i es dedicà entre altres activitats, a un gènere totalment diferent és a dir a l'escriptura de contes dirigits a infants d'un cert nivell escolar. En efecte, a més a més de divertir els xiquets, l'objectiu de l'autor és de sensibilitzar-los a l'espai públic, urbà i bucòlic. Els adults també es poden delectar, per què no, car la narrativa no és mai monòtona, sempre sostinguda per unes piruetes i unes revifalles inesperades.

El que ha desvetllat el meu interès per aquest "Recull de Contes", és sobretot el fet de descobrir que aquest català, ric del seu viscut en tres països de caràcters molt diferents, fins i tot oposats, ha arribat a un punt de la seva vida on, amb tota serenor, ens mostra la cara més amagada i pots ser la més íntima de la seva personalitat: la de la poesia, de la pintura descriptiva, de les emocions, dels sentiments i visions molt

personals. Indubtablement, l'autor d'aquests contes, ha conservat l'ànima del nen català, desbordant d'imaginació, observador, inventiu, sensible, profund... Malgrat l'allunyament, la seva memòria ha quedat intacte i navega en les seves recordances inesborrables. Sempre enamorat de la terra que el va veure néixer, res no s'ha descolorit en el seu esperit ni en el seu cor.

Són uns contes estrambòtics i intemporals com si tot s'hagués aturat en un temps indefinit. Els espais, els territoris, els paisatges, les poblacions tenen uns caires desconeguts. Nogensmenys, si ens hi fixem, en certs relats, s'esquitllen d'una manera molt subtil, detalls que sens dubte evoquen els orígens catalans: els llimoners, els tarongers, els ginjolers, la múria, els cigrons, els moniatos, els panets amb mel, la llet de cabra, les ametlles ibèriques, el blat de moro, les espècies: canyella, safrà, anís i la ginesta muntanyenca de la infància... També els noms dels personatges infantils, procedeixen de records llunyans però presents: Ninet, Angelineta, Jaumet, Quimet, Cinta...

L'autor s'expressa en un vocabulari ben triat, amb molt bones descripcions dels llocs i dels diversos protagonistes, fent a vegades jocs de mots. L'estil, sempre elegant, és precís i original. L'escriptura, poètica, dolça, adornada d'una polsada d'humor i alhora tenyida de surrealisme. L'interès és sempre sostingut car es tracta d'un món imaginari i misteriós. A l'atzar de la narrativa, l'autor fa algunes incursions divertides en el món màgic dels infants, provocant llur curiositat respecte als fenòmens de l'existència. Uns relats poètics amb imatges imaginàries i l'ús de la mitologia.

Alguns extractes:

"En la seva eterna marxa, un jorn, el "DIA" va coincidir amb el "CAPVESPRE", en la seva caiguda, va detenir-se un instant, allà baix a l'horitzó..."

"En Pesquet, el pastor de la mar, ens conta que la casa de Neptú deté presonera i encadenada la mar; a vegades tempesteja... Neptú, s'enfuria, s'irrita, aquest desencadenament el torna boig de còlera..."

"... una nit de mar picada, en Pesquet es va entossudir a reunir totes les cabres de la mar..."

"Un matí, una bugadera, va decidir de valent, de planxar

la mar que considerava molt rebregada... Semblava que la mar s'hagués vestit de paper de xocolata, llisa com un mirall. Tant que una gavina s'hi trencà el bec..."

"Dos infants jugaven esbojarrats, damunt del ventre ben rodó de la Terra, més lluny, molt més lluny, una barca intentava sobre el "fil fugint de la línia de fugida", d'atènyer la línia d'horitzó, en uns punts de fugida molt precisos..."

"En Jaumet pensava: "el meu país és tan petit que a entrada de fosc, ningú està segur d'haver vist el sol en tot el dia..."

... "Allà on la línia pendent topa amb el vessant oposat, Terruet, el llaurador, edificava piràmides de cucurbitàcies, fruits tardorencs..."

"... Tadeu, confecciona amb roba vella de la seva pobra dona, vestits com cal per a la Laura, i transforma els seus vells pantalons per vestir en Jeroni. Quan els infants tornen del Temple, comparixen amb llur pare les coques ensucrades..."

"... Pepu explica a en Quimet: "Per fer-me un ofici, primer vaig fer d'esmolador d'agulles de cosir, després vaig fabricar agulles de fer mitja, després agulles de passar cordons, agulles de cap, agulles de ganxo, punxons, compassos... així vaig arribar a ésser forjador..."

"... Apollin conta que a Rondaterra la gent gran somniava una nit de consonants i l'altra nit de vocals, la gent jove somniava el mateix però amb lletres petites, sense poder construir un mot, una frase..."

"... Les estrelles centellejaven com ulls d'or, espiant-se entre elles i formant figures geomètriques. Zenó no sabia gran cosa del cosmos..."

"... La ciutat de Vilanova, arran de la seva fundació, fou inspirada per una mitja dotzena de trenes de noies, formant així un estrafolari llaç torcivol..."

També cal subratllar la bellesa de les il·lustracions compostes d'unes iconografies esplèndides que lliguen perfectament amb la narració i l'ambient en què l'autor situa l'acció i la percepció sensorial de l'obra.

Qui coneix l'escriptor d'aquests contes i els ha llegits, no es pot estar de veure en **Joaquim Saura i Corominas**, un Home feliç qui, com Ulisses...

Llúcia Saura

55è Aplec de la sardana

Diuenge 18 de juny

a la plaça del Ravelin

Cobles:

Tres Vents

Jovenívola d'Agramunt

Poncella d'Ebre

Ulls d'ametlla,
pregones arrels d'Iflix.

Els meandres de l'Ebre
dissenyen el teu cos
de bruna canyamel.

Corre la sang de les gules
pels teus tretze anys de nina.

Oriol Sales

Muriel

La nostra consòcia i alumna de les classes de català de perfeccionament del dilluns Muriel Cuadrat Soucasse ens va deixar al mes de juliol passat en plena joventut, víctima d'un accident de trànsit. La notícia, que molts de nosaltres vam saber amb retard perquè no érem a Tolosa per aquestes dates, ens va deixar aclaparats. La Muriel pel seu dinamisme, la seva simpatia, el seu do de gents i el seu sentiment de catalanitat s'havia atret l'estima de tots els nostres socis que la coneixien i la dels estudiants i professors de català del Casal. A més, era l'ànima dels cursos de català de Pinsaguel, creats en el marc de l'agermanament d'aquesta vila amb Sant Vicenç de Torelló, per als quals havia sol·licitat el nostre ajut. Conservarem d'ella un record tant entranyable com perdurable. Que aquestes línies siguin l'expressió per a la seva família del nostre més sincer condol.

Les Calanche, paisatge emblemàtic de Còrsega.

Carrie Badia

L'illa que vol i dol

Primeres impressions d'un primer viatge a Còrsega

De Còrsega hi ha moltes coses que poden impressionar el foraster; la primera que a mi em va impressionar són els rams de flors arran de carretera. Tot just arribar, a pocs quilòmetres al nord d'Aiacciu, en vaig comptar més de mitja dotzena. Pensava: sí que hi ha víctimes del volant. I n'hi ha, però el cas és que fins fa un parell d'anys tothom podia ser enterrat a casa seva, i per no desgraciar una finca triaven un tros a peu de carretera. Vaig voler saber què passava amb la tomba si la família es venia la propietat, i una senyora, esparverada, em va dir: "Aquí els morts són més respectats que els vius!". Em van venir al cap els tan famosos cants de dol, els *voceri*, i tota la mitologia de la violència i l'anomenada *vendetta*, però d'això ja no vaig gosar parlar-li'n.

De fet val més parlar dels vius que dels morts. Ara bé, de què viuen les 200.000 persones que poblen l'illa? Segons m'expliquen, anys enrere els castanyers, i el producte estrella de la castanya, la polenta, eren el motor de l'economia. De

castanyers encara se'n veuen, i també hi ha les plantacions d'eucaliptus, l'explotació forestal del gegantí pi *laricio*, les alzines sureres, els camps de mandariners, la mel, el formatge, els ramats. Ramats de porcs senglarins, de vaques i d'ovelles que campen al seu aire, sense pastors ni filats, ben bé com animals domèstics retornats a l'estat salvatge. No s'ha de ser gaire perspicaç per veure que amb tot això no s'hi pot guanyar la vida gaire gent. Què fan, els altres? Com a tot l'Estat francès, deu estar reple de funcionaris, però tot i així no em surten els números. La indústria és inexistent; els oliverars, escabellats i colonitzats per la màquia, estan abandonats (en plena Mediterrània!); els peunegres que fa quaranta anys van plantar vinya n'han arrencada molta, i el turisme històric, l'italià, ara se'n va cap a l'Adriàtic.

Hi ha dues raons que poden explicar aquesta economia tan mal apuntalada. La primera salta a la vista: què es pot fer en aquesta "muntanya al mig del mar", com no es cansa de repetir el botànic Jaume

Gamisans? Enlloc com a Còrsega la geografia pot més que l'home. O potser més que geografia n'hauríem de dir, com Josep Pla, "la impressionant, enorme orografia". Llevat de les planúries orientals, de cap a cap de l'illa, de les neus perpètuas a la costa, tot és roca i muntanya, veritable paradís per als escaladors i amagatall perfecte per als maquis d'ara i de sempre. De fet el terrorisme, tal com em diuen, és la segona raó de l'estancament insular: més de quatre *pinzuti* (continentals) que hi han obert un negoci han rebut.

Envoltada de mar, Còrsega mira cap a terra endins i envia els seus fills cap enfora. L'exili econòmic és constant, i no sembla que s'hagi d'aturar. "El cors sempre està a punt per marxar", em diu, amb el to de qui ha après a acceptar la tragèdia, un cors que s'ha quedat. I afegeix: "Per això França, que ho sap, se n'ha aprofitat sempre: entre la Primera Guerra Mundial i la Segona, l'illa va perdre la meitat de la població". Ara, en temps de pau, la meitat de la població "es perd" igualment, sobretot a Marsella.

Carne Badia

Imatge insòlita: vaques pasturant en un falguerar.

Carne Badia

Paret seca i sargantana endèmica, com totes les de l'illa.

Tot i que ser cors no ha de ser fàcil, el sentiment d'identitat perdura. En aquesta terra eternament dominada pels altres (abans dels francesos hi havia els genovesos) hi ha una voluntat de ser callada i atàvica, i és llàstima que no vagi acompanyada d'una voluntat, també, de fer. De fer que Còrsega sigui país a més de paisatge. La llengua, tan castigada com les altres llengües de l'Estat francès, reclusa. Quan vaig preguntar a un illenc si el cors moriria, ell, com qui parla d'un mal irremeiable, em va etzibar: "El cors mor". No sé si sempre hi ha hagut aquest fatalisme, però veient els magnífics vestigis de pedra seca, els poblets penjats a les solelles, les feixes per conrear quatre pams de terra, penses: vols dir que el cors d'abans no es rebel·lava més contra el destí que el cors d'ara?

Si de Còrsega me n'hagués de quedar una sola cosa, no em quedaria ni el roquissar vermell de les Calanche, ni cap platgeta de blau gairebé caribeny, ni el verdejar ufanós de les obagues, ni el blanc dels espadats de Bonifaziu. L'illa, tot i que és pels ulls que se't presenta, sempre tan abrupta i canviant, és

per les olors que l'has de recordar. Murtra, ruda, estepa, sempreviva, fonoll, menta, olivarda: olors totes penetrantíssimes, verges, intactes. "Ancora un anno per podere sentire i tuoi perfumi", diuen els músics de I Muvrini, i potser no hi ha res que enyorin més els corsos que són lluny de la pàtria que aquesta polifonia de perfums. Al port de Marsella, la marinada els els porta?

Carne Badia i Puig

Carne Badia

Explotació forestal en un bosc de pi *laricio*.

Culture. Les cours de catalan ont repris au Casal català. Les motivations des élèves de tous âges sont variées et souvent sentimentales, mais aussi économiques et touristiques.

Pourquoi apprennent-ils la langue catalane?

Les cours de catalan viennent de reprendre au Casal Català. Une soixantaine d'élèves, de tous âges, se sont inscrits dans les quatre groupes. Les uns débudent, les autres se perfectionnent. Mais au fait, pourquoi apprendre le catalan?

« Les motivations sont nombreuses, reconnaît le président du Casal, Pierre Gamisans, également professeur de catalan à l'université du Mirail. Mais elles ont évolué. Créé en 1946, le Casal a été un peu le lieu où les réfugiés se retrouvaient et évoquaient avec nostalgie le pays. Le Casal joue toujours un rôle de centre culturel où retrouver des racines, mais il est de plus en plus fréquenté par des Non-Catalans.»

Ainsi, Liliane Piquemal de Saint Gaudens, ancienne prof d'allemand, a-t-elle d'abord été séduite par la Catalogne, puis par la sardane. «C'était un coup de foudre, je l'ai apprise ici, dans les cours du dimanche. Et l'an dernier, j'ai voulu me mettre à l'apprentissage de la langue. Je connais l'occitan, ça facilite les choses...»

L'une des motivations les plus fortes est sentimentale: Mon grand-père, à Banyuls, parlait occitan. Je l'aimais beaucoup et c'est sa langue que j'ai voulu réapprendre», affirme Josette Corre. Et Jacques Laurent-Commella d'avouer: «C'est quand on est loin qu'on découvre qu'on a des racines. J'ai quitté Perpignan il y a 24ans, j'ai commencé à reprendre des cours

Debout (au centre) le Pdt du Casal, Pierre Gamisans, son épouse Maria (professeur), le trésorier et quelques-uns des élèves qui viennent de faire leur «rentrée». Photo DDM, MB

quand j'étais à Paris. Cette année, je m'y mets pour de bon.»

Le sentiment peut prendre d'autres formes que la nostalgie des origines: les fiancé(e)s ou conjoint(e)s de Catalans s'inscrivent aussi au Casal pour mieux s'entendre avec leur moitié! Autres raisons: les échanges Erasmus. Vrai

pour cet étudiant en médecine qui veut s'installer en Andorre où la seule langue officielle est le catalan, et pour beaucoup d'autres attirés par la grande métropole du Sud, Barcelone. L'attraction qu'exerce la culture et l'économie dynamique de la capitale catalane est forte, d'autant que le chômage n'y est

de 6%. Beaucoup de jeunes espèrent y trouver un emploi et maîtriser la langue est évidemment un atout. Comme pour Alain Patrouix qui a une entreprise de fournitures d'ameublement et travaille beaucoup avec la Catalogne du sud. L'axe Toulouse-Barcelone est une réalité historique, géographique, mais aussi économique. «Il y a beaucoup de chercheurs catalans à Toulouse et inversement, explique le président Ajoutons encore l'attrait touristique: de plus en plus de Toulousains ont des résidences, secondaires sur la Costa Brava. "Ils ont compris qu'en Catalogne la langue du pays, longtemps discriminée mais qui a su si bien résister, était incontournable.

Michel Baglin

Un foyer et un centre culturel

Les cours de catalan (dispensés les mardi et jeudi de 18h à 19h30, le mercredi de 17 à 20h.avec quatre niveaux et Maria Gamisans pour enseignante) constituent le pôle essentiel du Casal català installé, depuis 1951, au 7, rue Novars à Saint-Cyprien. Mais il joue aussi le rôle d'un foyer et d'un centre culturel (subventionné par la ville de Toulouse et la Généralité de Catalogne. Ainsi donne-t-il des cours de sardane tous les dimanches à Léo Lagrange (10h45-12h30). Il organise aussi «l'Aplec de la Sardana» au mois de juin place des Ravelins. Mais encore organise des concerts à Saint-Pierre des Cuisines avec des chanteurs catalans, invite des écrivains, organise des excursions, des repas, des jeux et édite un bulletin. Casal Català. Tel: 05.61.59.61.02. <http://casal.catala.free.fr>